

УДК.323.212

ОСОБЛИВОСТІ ІНТЕГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ В ЛАТИНСЬКІЙ АМЕРИЦІ: ПОЛІТИКО-ІДЕОЛОГІЧНИЙ АСПЕКТ

Тетяна Бессараб

*Львівський національний університет імені Івана Франка,
філософський факультет, кафедра теорії та історії політичної науки,
вул. Університетська 1, 79000, Львів, Україна
e-mail: btv.120390@mail.ru*

Проаналізовано особливості та чинники інтеграційних процесів в регіоні Латинської Америки. Розглянуто роль політичного та ідеологічного чинників в об'єднанні країн Латинської Америки у стійке інтеграційне угруповання. Стверджується, що саме повоєнні умови та виснаженість латиноамериканських країн від диктаторських політичних режимів спровокували латиноамериканські нації до об'єднання, укріплення демократії і реформування держави.

Ключові слова: інтеграція, демократизація, військова диктатура, МЕРКОСУР.

Латиноамериканські держави відіграють все помітнішу роль у міжнародних інтеграційних об'єднаннях. Їхній вплив вирізняється як регіональним виміром, так і глобальними масштабами. На цьому фоні зростає інтерес до різних сторін життя держав і націй регіону. Особливий інтерес викликає формування інтеграційних об'єднань Латинської Америки і чинників, що вплинули на їхню реалізацію. В цьому контексті цікавими є праці О.І. Ткача, В.В. Лубської, Т.Є. Богданової, А.А. Лавута, І.І. Петровича, В.І. Головченка та ін. Проте недостатньо дослідженими залишаються політико-ідеологічні причини інтеграції в регіоні Латинської Америки. Аналіз політико-ідеологічного контексту інтеграційних процесів в Латинській Америці на прикладі МЕРКОСУР є метою цієї статті.

Спільне історичне минуле, схожість економічних процесів, мовна і культурна близькість стали підґрунтям, на якому після Другої світової війни активно розгортались інтеграційні процеси в Латинській Америці. Значні зміни планетарного масштабу, що відбулися за останні два десятиліття ХХ століття, суттєво вплинули на регіон Латинської Америки, його зовнішньоекономічні інтереси й на весь процес регіональної інтеграції. Зростання світового впливу США після закінчення обтяжливої для них "холодної війни", прискорення й розширення інтеграційних процесів на Європейському континенті, що істотно змінило розстановку світових сил, криза "навздогінної" моделі розвитку в країнах Азії посилили мотивацію до спільних захисних дій і зміцнення сукупного економічного потенціалу Латинської Америки. Спільна історична доля й практично одна (а точніше дві близькі) мови, на яких говорить більшість населення, об'єктивно сприяли успішним інтеграційним процесам у цьому регіоні й заклали спільні політико-ідеологічні принципи.

У повоєнні роки динаміка розвитку країн Латинської Америки значно відставала від розвинених країн. Головними гальмами у розвитку цього регіону стали збереження у більшості країн напівфеодальних пережитків, становлення та функціонування військових диктаторських режимів, а також переважно аграрно-сировинний характер економіки. Основним суб'єктом, мотором індустріалізації в Латинській Америці, була держава, проголосивши ідею "нації" як її ідеологічного підґрунтя. "Нація вище всього" - повторювали "каудільо" і "карай гуасу", домагаючись включення цього принципу в конституції держав. Конституції перонівської Аргентини і сусіднього Уругваю претендували на імперськість (у регіональному масштабі). Вони визначали, що "нації" та громадяни зобов'язані жертвувати не лише своїми надбаннями, але й життям. Ці етатистські положення були присутні у 30-50-х рр. в конституціях Аргентини, Венесуели, Гватемали, Домініканської Республіки, Колумбії, Коста-Рики, Панами, Парагваю, Сальвадору, Уругваю, Чилі й Еквадору. Конституція Колумбії і Коста-Рики проголошувала, що суверенітет належить винятково "нації", він визначався особливою цінністю і навіть ставився вище міжнародним угодам і зобов'язанням держави. Це був, як справедливо зазначають К. Джанда, Дж. Берри та Дж. Голдман, апогей націоналізму у розвитку цього регіону [1, с. 112].

Проте і тоді, у часи домінування національного принципу, в конституціях латиноамериканських республік залишалися ще сліди "об'єднавчої" традиції, мрії про велику латиноамериканську батьківщину і навіть ібероамериканську "мадрепатрію" ("материнську батьківщину"). Так, Конституція Венесуели 1958 р. передбачала пільги при натуралізації для уродженців Іспанії або латиноамериканських держав, що проживали в країні. Аналогічні положення фігурували тоді в конституціях Гватемали, Гондурасу, Панами. Пільги поширювалися не лише на уродженців Іспанії, але і всіх "незалежних американських держав", тобто США, Перу. Конституція Колумбії 1886 р. представляла аналогічні пільги не лише іспано-американцям, але й бразильцям. У конституціях центральноамериканських республік аналогічні пільги поширювалися на мешканців усієї Центральної Америки. Конституція Сальвадору 1950 р. навіть стверджувала, що Сальвадор "є частиною центральноамериканської нації" і "зобов'язаний сприяти цілком або частково відновленню Республіки Центральної Америки" [2, с. 9]. Цікавими також в контексті нашого дослідження є положення конституції Гватемали 1956 р., що визначали за обов'язок держави сприяти "відновленню союзу Центральної Америки".

А вже від середини 50-х рр. у регіоні помітними стали ознаки економічного піднесення. Низка країн намагаються послабити економічну залежність від США та інших західних держав, здійснити господарські та політичні реформи. Однак, часто вони не мали очікуваного успіху і завершувалися військовими переворотами та встановленням диктаторських режимів (Гуларта 1961–1964 рр. у Бразилії, А. Піночета 1973–1989 рр. в Чилі, Арбенса у 1951–1954 рр. у Гватемалі, Арельяно у 1972–1975 рр. у Гондурасі). Тому з кінця 70-х рр. труднощі у розвитку регіону наростають, а військові диктатури виявилися нездатними вирішувати назрілі проблеми. У більшості латиноамериканських країн місце військових заступають цивільні уряди (у Бразилії – в 1985 р., в Аргентині – в 1983 р., у Перу – в 1980 р., у Чилі – в 1989 р.). Нові політичні сили активізували зусилля у подоланні економічних

труднощів. Їхні реформи були спрямовані на лібералізацію економіки (підтримку приватного підприємництва, приватизацію), демократичні зміни в суспільстві.

Ситуація докорінно змінюється в 80–90-х рр. ХХ ст., коли перед Латинською Америкою постали виклики переходу від індустріального суспільства до інформаційного; їх захлиснула "третья хвиля демократизації". Тоді Латинська Америка використала досвід Конституції Іспанії. 1978 р. – конституційні принципи зобов'язують державу служити благу людини, дотримуватися права й охороняти свободу. Міжнародні зобов'язання держави і норми одержали пріоритет перед національними законами, що приводяться у відповідність з першими. Так, Конституція Федеративної Республіки Бразилії 1988 р. нагадувала Конституцію Федеративної Республіки Німеччини (країна називалася "Сполучені штати Бразилії"). Плебісцит, проведений у 1993 р. за Конституцією, остаточно затвердив у Бразилії республіканську форму правління (з 1822 по 1889 р. Бразилія була "імперією" з монархічною формою правління). І хоча "імперію" скинули військові, що проголосили країну республікою, у вищих військових колах зберігалася прихильність до авторитаризму. Армія здійснювала державні перевороти, запроваджуючи військово-авторитарні методи правління. Авторитарний режим у Бразилії функціонував фактично з 1964 по 1988 р., але і після прийняття нової конституції впливові військові кола не дозволили включити формулу про республіканську форму правління. І тільки плебісцит 1993 р. змусив поступитися громадській думці (10,2% виборців висловилися за відновлення монархії, у той час як за республіку проголосували 66,1 %). За президентську форму республіки було подано не набагато більше половини голосів (56,6 %), за парламентську – лише чверть (24,7 %). Позначилася та обставина, що і «лівий», і «правий» електорат був прихильний до авторитарних методів управління, "сильної руки" харизматичного вождя, який швидко вирішить усі проблеми країни [3, с.79].

Отже, в країнах Латинської Америки сформувалися патрон-клієнтелістські відносини не лише в сільській місцевості, а й у мегаполісах, що зумовило домінування звичаїв (неформальних інституцій) над законом та конституцією. Хоча в останніх закріплювався поділ влади, на практиці виконавча влада, зосереджена в руках президента, підминала законодавчу і судову гілки влади. Значною була бюрократизація держави та суспільно-політичного життя. Тому характерною рисою реального державного устрою латиноамериканських держав стала авторитарна модель президенціалізму, в якій президент держави уособлює "націю" і служить живим утіленням "національної ідеї" у реальному житті.

Суспільно-політичні зміни 80-х – поч. 90-х рр. похитнули латиноамериканську систему президенціалізму і відкрили можливість не лише формальної, а й реальної демократизації державного устрою. В усіх країнах відбувалися вибори президента і парламенту, звичайна для Латинської Америки практика самопроголошення ("пронунсіамендо") президента, що спирається на армійські багнети, відійшла у минуле. У випадках корупції, засвідчених судовою владою, президенти, викриті в цьому злочині, не тільки відсторонялися від влади, а й відбували покарання у в'язниці. Перед судом постали військові диктатори Аргентини, Парагваю, Болівії, Чилі, були достроково відсторонені від влади (або пішли у відставку) президенти Бразилії, Венесуели, Еквадору, Перу, Гватемали, Аргентини. За економічні і кримінальні злочини, скоєні в період перебування при владі,

переслідувалися судами також колишні президенти Мексики, Перу, Еквадору Це, безсумнівно, сприяло підвищенню ролі і ваги законодавчої і судової гілок влади в політичному житті латиноамериканських країн. В усіх цих випадках ініціатива відсторонення від влади президентів, що зловживали нею, виходила від громадянського суспільства і супроводжувалася масовими народними виступами і політичними страйками. Хоча не завжди процедура імпічменту, застосована до чинного президента, сприяла зміцненню демократичного правопорядку і законності в країні. Траплялося також, що й імпічмент або вимушена відставка викликали політичний хаос і посилювали авторитарні тенденції, викликали втручання військових кіл у прийняття політичних рішень. Подібні факти мали місце в Гватемалі, Еквадорі, Венесуелі і деяких інших країнах Латинської Америки [4, с. 134].

Суперечливі процеси лібералізації та демократизації в країнах Латинської Америки супроводжується модернізацією проектів регіональної інтеграції. "Національні ідеї" змушені були враховувати реальні процеси регіональної інтеграції, пристосовуватися до них і наповнювалися новим змістом. Це знайшло відображення в сучасних редакціях конституцій латиноамериканських держав. Так, ст. 4 Конституції Бразилії вказує на прагнення цієї країни до економічної, політичної, соціальної і культурної інтеграції з народами Латинської Америки з метою утворення Латиноамериканської співдружності націй. В ст. 7 "Перехідних положень" конституції визначається будівництво на південному конусі континенту разом із сусідами економічного співтовариства за моделлю Європейського союзу. Підтримується також ідея союзу португаломовних держав, що підкріплюється (за умови взаємності) пільгами для їхніх громадян у процесі інтеграції.

Ще на початку 1960-х рр. в регіоні з'явилися два інтеграційні угруповання – Латиноамериканська асоціація вільної торгівлі (ЛАВТ, ісп. – Asociación Latinoamericana de Libre Comercio, ALALC), що включала десять держав Південної Америки (крім Гайани та Суринаму) і Мексику, а також Центрально-американський спільний ринок (ЦАСР, з ісп. – Mercado Común Centroamericano (MCCA)), членами якого стали Гватемала, Гондурас, Коста-Ріка, Нікарагуа, Сальвадор. З появою цих структур відбувається лібералізація торговельних режимів й активніша взаємодія окремих ринків, що помітно підвищило валютні надходження від експорту, а також намітилася тенденція до більш координованих торгово-фінансових курсів країн-учасниць.

Протягом наступних десятиліть процес інтеграції в цій географічній зоні протікав неоднозначно й мав різні наслідки. Головним із них було набуття процесами регіональної інтеграції все більшого субрегіонального характеру. У 1969 р. за участю й під патронажем ЛАВТ виникли ще два субрегіональні об'єднання: Андська група (ісп. – Grupo Andino), реформована в 1996 р. в Андське співтовариство націй (АСН), і Ла-Платська група, на основі якої в 1991 р. й виник Спільний ринок країн Південного конусу (МЕРКОСУР). Головну роль у Ла-Платській групі відігравали Аргентина та Бразилія. До складу Андського співтовариства (далі – АСН) або Андського пакту, заснованого Картахенською угодою 1969 р., увійшли 5 країн : Болівія, Колумбія, Перу, Еквадор, Чилі (до 1976 р.). У 1973 р. до нього приєдналася Венесуела [7].

Картахенська угода передбачала "створення спільного ринку за допомогою спільного програмування розвитку виробничих галузей і інфраструктури", узгодження економічної політики відносно іноземного капіталу, мобілізацію

внутрішніх і зовнішніх фінансових ресурсів, надання спеціальних пільг менш розвиненим членам союзу – Болівії й Еквадору. До основних напрямків діяльності АСН належать:

- вироблення єдиної економічної політики, координація здійснюваних проєктів;
- гармонізація законодавства: здійснення контролю за застосуванням прийнятих у рамках Андської групи правових норм і за їх єдиною інтерпретацією [8].

В 1994 р. була створена "Північноамериканська зона вільної торгівлі" (НАФТА), а в 1997 р. МЕРКОСУР (ісп. – Mercado Común del Sur) – спільний ринок країн Південної Америки.

"Північноамериканська зона вільної торгівлі" не розвивалася в напрямку перетворення в "супрарегіональну державу", як планували спочатку її автори. Не стала вона і "наддержавою трьох" (США, Мексики та Канади), і на відміну від МЕРКОСУР не має постійного механізму консультацій між президентами з найважливіших регіональних проблем. Вони відбуваються на Півночі періодично, коли того вимагають надзвичайні обставини. Відсутні й наддержавні інститути. Слід зазначити, що договір про північноамериканську зону вільної торгівлі з найбільшим ентузіазмом підтримав і продовжує підтримувати «великий бізнес» південних держав, зокрема Мексики. Остання залишається в цій зоні, на відміну від США і Канади, економічно слаборозвиненою частиною, більшість її населення нічого не одержало від свободи торгівлі, а соціальне становище частини робітників навіть погіршилося. На прикладі Мексики стає очевидним, що південноамериканські республіки при приєднанні до північноамериканської зони не отримують "монетаризації" півкулі за зразком Європейського союзу з його "євро", а стануть об'єктом односторонньої "доларизації", якщо намічений графік розширення зони після 2010 р., буде реалізований. Хоча в НАФТА немає "наднаціональної" інституціональної надбудови, але фактично функціонування загального ринку товарів, послуг, інформації, робочої сили і капіталів усуває державні бар'єри і зменшує свавілля бюрократичної державної машини. У результаті об'єктивно формуються нові соціально-економічні і культурні регіони усередині співтовариства понад державних кордонів. У сучасній літературі розробляється як один з ймовірних сценаріїв майбутнього гіпотеза про розпад США, Канади і Мексики на дев'ять різних держав. Створення НАФТА і перспектива трансформації цієї зони в панамериканську пом'якшує сценарій і замінює на сценарій з доцентровою тенденцією [5].

На відміну від "Північноамериканської зони вільної торгівлі" МЕРКОСУР з'явився не стільки за економічних, скільки з політичних чинників. Головною проблемою демократично обраних урядів, що прийшли до влади, стала підтримка сформованої після усунення військових диктатур політичної системи в цьому регіоні. Звідси – турбота про підтримку в цих державах демократичного правопорядку, захисту демократичних цінностей, адже порушення цих принципів несумісне з членством у МЕРКОСУР. Звідси і особлива педантичність, з якою уряди цих держав відносяться до процедур прийняття рішень і на вищому рівні, і на рівні міністерств та інших урядових інститутів. В рамках цього об'єднання були створені міжурядові, наддержавні інститути з дотриманням рівноправності учасників договору і повагою до принципу національного суверенітету кожного. Тому відносини й угоди з

МЕРКОСУР видаються привабливими для західних і північних сусідів й партнерів. Така структура має відмінності від принципів побудови Європейського союзу, проте полегшує контакти з МЕРКОСУР.

Договір створення МЕРКОСУР передбачав своєю основною метою не тільки створення вільного ринку (вільний рух товарів, послуг і робочої сили), ведення спільної зовнішньоторговельної політики щодо третіх країн, а й автономний розвиток, збереження національного суверенітету і культурної ідентичності латиноамериканських країн. Це, очевидно, зумовлено протистоянням з США на континенті і можливістю уникнути впливу з боку цієї наддержави.

Геополітичне розташування регіону визначає особливу значимість для нього регіональної інтеграції. Близькість до очевидного лідера світового розвитку не тільки не створює сприятливих для Латинської Америки умов діяльності, а навпаки погіршує становище багатого на природні ресурси регіону, перетворюючи його в залежну від США зону. До середини ХХ ст. Латинська Америка була конгломератом розрізнених й іноді ворогуючих між собою держав – суб'єктів господарської діяльності, як наслідок, вони легко ставали об'єктом ресурсної й фінансової експлуатації північного сусіда. США не були і не є зацікавленими в сильній Латинській Америці, здатній перетворитися в конкурента, а остання, у свою чергу, не бажає залишатися сировинним придатком північного сусіда. Акцентуючи на особливій ролі регіональної інтеграції для Латинської Америки, зумовленої її периферійним становищем, варто відзначити, що вона набула переважно стабілізаційно-оборонного характеру. Якщо на перших етапах поставало питання про розширення ринків збуту, зростання виробництва й структури експорту, а також самодостатнього кредитування, то в останні роки проблеми поглиблення регіонального співробітництва стали розглядатися з позицій забезпечення економічної безпеки [6].

Загалом, латиноамериканська інтеграція як чинник створення загальних соціально-політичних і економічних орієнтирів в останні роки була досить суперечливою, характеризувалася окремими періодами спаду й піднесення.

Активізуються діяльність перших серед латиноамериканських інтеграційних об'єднань – Організація американських держав (1948) та Міжамериканський банк розвитку (1959р.). ОАД сьогодні включає 35 країн Західної півкулі (останньою приєдналася Куба) і стоїть окремо серед політичних об'єднань. ОАД відповідно до Демократичної хартії Америки, схваленої в 2001 р., здійснював моніторинг політичних процесів у регіоні, який країни не розглядають це як втручання у внутрішні справи. Зокрема, вагомою виявилася роль організації в розв'язанні найгострішої кризи в Перу у 2000 р., коли після корупційного скандалу Президент Альберто Фухіморі втік на свою історичну батьківщину в Японію. До МАБР входять 46 країн, в тому числі 28 країн Латинської Америки і 18 нерегіональних членів (провідні країни Заходу, Ізраїль та Японія).

У 1990 році була прийнята “Андська стратегія”, в основі якої три основні цілі: розвиток андського економічного простору; поглиблення міжнародних зв'язків країн Андської групи; внесок у єдність Латинської Америки.

Основними етапами регіональної інтеграції стали утворення митного союзу (1999 р.) та зони вільної торгівлі; у перспективі до 2005 р. планувалося перейти до створення спільного ринку. Хоча процес інтеграції в країнах АСН проходив із різним

ступенем інтенсивності, в 1992 р. Колумбії, Венесуелі та Еквадору вдалось укласти угоду про Єдиний зовнішній митний тариф і створити митний союз (набрала чинності з 1994 р.).

Слід зазначити, що поряд з різношвидкісними інтеграційними процесами всередині АСН відбувалися розколи. Зокрема, в 1976 р. з її складу вийшла Чилі, що високими темпами проводила ліберальні економічні реформи. У 2006 р. членом АСН перестала бути Венесуела, яка приєдналася до МЕРКОСУР.

Важливу роль у політичній та економічній співпраці країн Латинської Америки в 1980–1990-ті рр. відіграла Група Ріо (ісп. Grupo del Rio), утворена в 1986 р. в Ріо-де-Жанейро, метою якої передовсім була діяльність з припинення військових конфліктів у країнах Центральної Америки, в тому числі громадянських воєн у Сальвадорі й Нікарагуа. Членами Групи Ріо є Аргентина, Болівія, Бразилія, Венесуела, Еквадор, Колумбія, Мексика, Панама, Парагвай, Перу, Уругвай, Чилі. Основними напрямками діяльності організації стали: підтримка миру в країнах Центральної Америки, переговори з боржниками й кредиторами країн-учасниць Групи, розробка концепції створення єдиного американського ринку, перешкода діяльності міжнародної наркомафії, терористів і торговців зброєю, а також охорона навколишнього середовища. У 1990 р. у рамках Групи Ріо як регіональне торгово-економічне об'єднання виникла Група Трьох (ісп. Grupo de Los Tres, G 3), що об'єднує Венесуелу, Колумбію й Мексику. Інтенсифікації інтеграційних процесів у Центральній Америці та в Карибському регіоні у 90-ті роки ХХ століття сприяла програма відродження інтеграції, до якої серед інших включені такі завдання, як створення Зони вільної торгівлі й формування Митного союзу [9].

Отже, загалом Латинська Америка, котра була і залишається зразком президентської моделі влади, характеризується інтенсивними інтеграційними процесами, спрямованими і на збереження завоювань демократії, і на протидію північному сусідові (НАФТА), тобто самостійний розвиток латиноамериканських держав без впливу з боку Сполучених Штатів Америки. Основною ідеєю латиноамериканської інтеграції залишається створення сильної латиноамериканської спільноти та поглиблення міжнародних зв'язків країн Андської групи.

Список використаної літератури

1. *Дабагян Э.С.* Латинская Америка: политические партии и социальные движения / Э.С. Дабагян, Е.Г. Лаптев, А.К. Стеценко и др. ; / отв. Ред. З.В. Ивановский, А.Ф. Шульговский. – М. РАН; Институт Латинской Америки, 1993. – Т.1. – 285с.
2. *Джанда К.* Трудным путем демократии: Процесс государственного управления в США / К. Джанда, Д. М. Берри, Д. Голдман, К. В. Хула. – М. : РОССПЭН, 2006. – 656 с.
3. *Дальянегра Л. П.* Переход от авторитаризма к демократии: латиноамериканская специфика: реферативный сб. / Л. П. Дальянегра, Дабене О., Калверта ; отв. ред. О. А. Жирнов, Н. В. Михайлова. — М. : РАН; ИНИОН, 1997. — 111 с.
4. *Пшеворский А.* Демократия и рынок. Политические и экономические реформы в Восточной

- Европе и Латинской Америке / А. Пшеворский ; пер. с англ. под ред. проф. Бажанова В.А. – М. : «Российская политическая энциклопедия (РОССПЭН), 2000. – 320 с.
5. Национальная идея: страны, народы, социум ; отв. ред. Оганисян Ю.С. – М.: Наука, 2007. – 421 с.
 6. Міжнародні організації: навч. посіб. : за ред. О.С. Кучика ; 2-ге вид., перероб. і доп. – К.: Знання, 2007. – 749 с.
 7. Міжнародна економіка : підручник / А. П. Румянцев, Г. Н. Климко, В. В. Рокоча та ін. ; за ред. А. П. Румянцева. – К.: Знання-Прес, 2003. – 447 с.
 8. Світова та європейська інтеграція : навч. посібник ; за ред. Богданова Т.Є. – Миколаїв : Вид-во МДГУ ім. Петра Могили, 2008. – 340 с.
 9. Офіційний сайт МЕРКОСУР [Електронний ресурс]. — Режим доступу: www.mercosur.org.uy

Стаття надійшла до редколегії 15.05.2013

Прийнята до друку 22.05.2013

PECULIARITIES OF INTEGRATION PROCESSES IN LATIN AMERICA: POLITICAL AND IDEOLOGICAL ASPECTS

Tetyana Bessarab

*Ivan Franko National University of Lviv
Institute of philosophy, department of theory and history of political science
Universytetska st., 1, 79000, Lviv, Ukraine
e-mail:btv.120390@mail.ru*

This article makes the analysis of the features and factors of integration processes in Latin America. Here we'll consider the role of political and ideological factors on the associations of the countries of Latin American in stable integration groups. It is alleged, that there were post-war conditions, and exhaustion of Latin American countries from dictatorial political regimes, which provoked Latin American's nation to unite and consolidate democracy and to reform the state.

Keywords: integration, democracy, military dictatorship, Mercosur.

ОСОБЕННОСТИ ИНТЕГРАЦИОННЫХ ПРОЦЕССОВ В РЕГИОНЕ ЛАТИНСКОЙ АМЕРИКИ: ПОЛИТИКО- ИДЕОЛОГИЧЕСКИЙ АСПЕКТ

Татьяна Бессараб

*Львовский национальный университет им. Ивана Франко,
философский факультет, кафедра теории и истории
политической науки,*

*ул. Университетская, 1, 79000, Львов, Украина
e-mail: btv.120390@mail.ru*

Проанализированы особенности и факторы интеграционных процессов в регионе Латинской Америки. Рассмотрена роль политического и идеологического фактора в интеграции стран Латинской Америки в устойчивое интеграционное объединение. Утверждается, что именно послевоенные условия и истощение латиноамериканских стран от диктаторских политических режимов спровоцировали латиноамериканские нации к объединению и укреплению демократии, а также реформированию государства.

Ключевые слова: интеграция, демократизация, военная диктатура, МЕРКОСУР.